

Animációsfilm-történet
2021/22. II. félév, Eötvös József Collegium
Bartók István

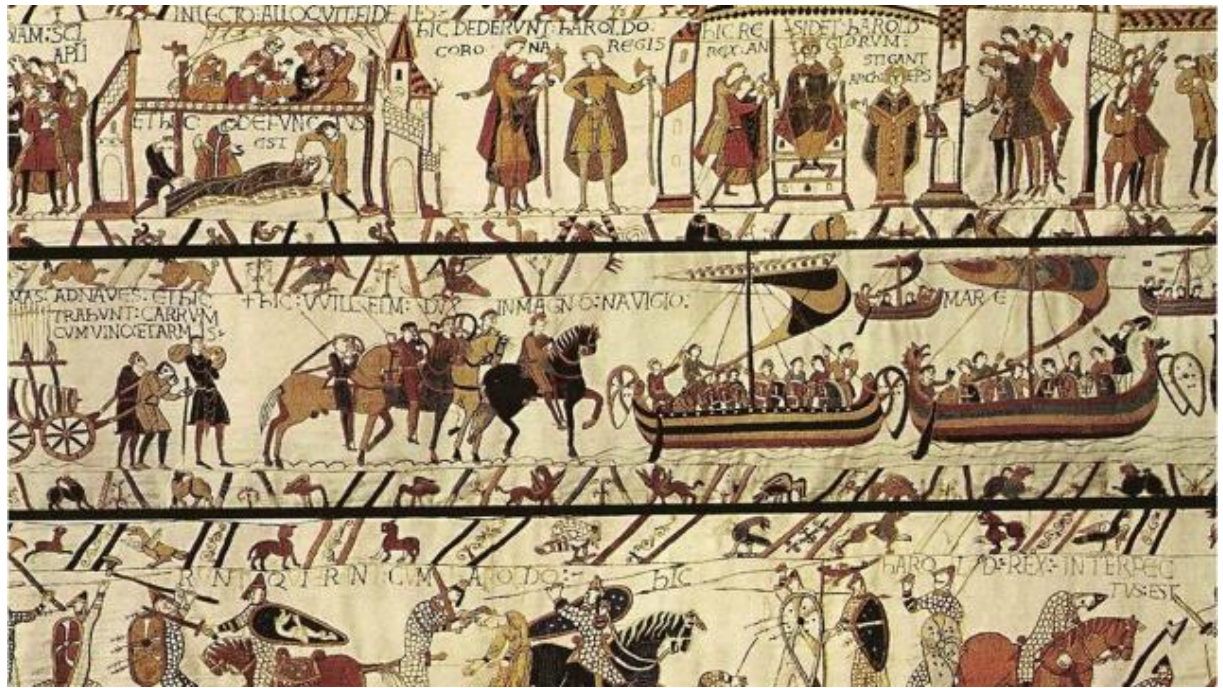
A kurzus tematikájának összefoglalása:

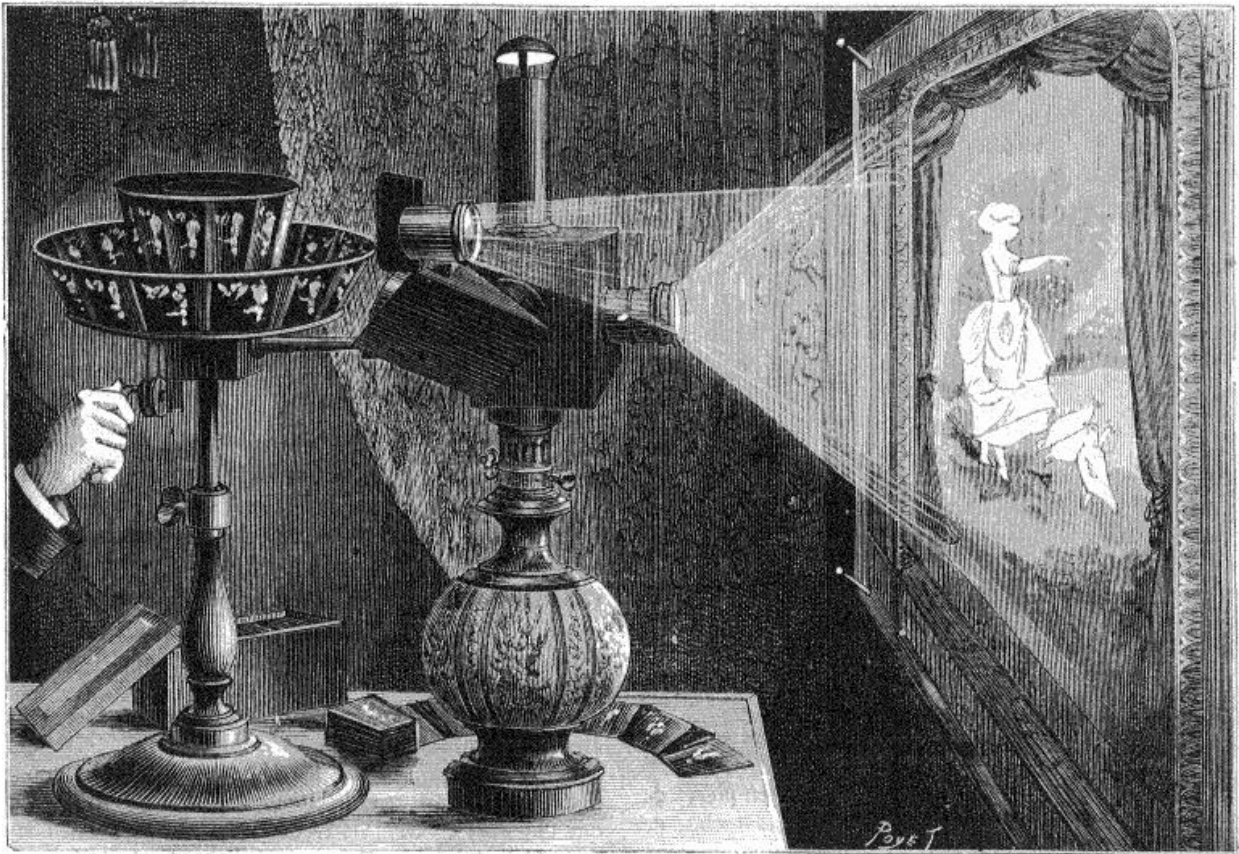
A 8 alkalom során főbb vonalakban áttekintettük az animáció történetét a kezdetektől 1990-ig. A mozgás érzékeltetésre irányuló törekvéseket az őskori barlangrajzoktól számítják. Szinte valamennyi művelődéstörténeti korszakban próbálkoztak a történések időbeli egymásutánjának megjelenítésével. Ide tartoznak a képregények kőbe vésett, pergamenre festett vagy kárpitba hímzett ősei. A 19. századtól sikerült tényleges mozgásokat varázsolni a nézők elé. Az órákon felvillantottuk az egyetemes és a magyar animációsfilm-történet legjellemzőbb epizódjait. A csatolt prezentációkba illesztett linkeken a kurzus idején el lehetett érni a tárgyalt alkotásokat. Az egyes művek nemcsak a műfaj változatos technikai lehetőségeit mutatják be, hanem egy-egy korszak vagy alkotó sajátos világlátását, szemléletét is. A filmtörténeti ismeretek gyarapítása mellett közös munkával igyekeztünk megfejteni a mozgó képekbe kódolt üzeneteket.

1. Az animáció előtörténete

Barlangrajzok, falfestmények, domborművek... és amikor a néző tényleges mozgást érzékel: thaumatrop, sztroboszkóp, zootrop, zoopraxiszkóp... Emile Reynaud optikai színháza

Nouveau praxinoscope à projection de M. Reynaud.

2. A kezdetek

Egyéni kísérletezők. James Stuart Blackton, Émile Cohl, Winsor McCay...

USA: James Stuart Blackton
Vicces arcok vicces változásai (1906)
https://www.youtube.com/watch?v=LHXzVufTX_8
A kísértetszálló (1907)
<https://www.youtube.com/watch?v=rO8vfO4iYnk>

Franciaország: Émile Cohl
Fantazmagória (1908)
<https://www.youtube.com/watch?v=ol28X0lkJ4>

USA: Winsor McCay
A kis Nemo (1911)
<https://www.youtube.com/watch?v=kcSp2ej2S00>
Hogyan dolgozik egy szúnyog? (1912)
<https://www.youtube.com/watch?v=yvzAJouHh7k>
Gertie, a dinoszaurusz (1914)
https://www.youtube.com/watch?v=-_c15oSSi5I

3. Az animáció iparággá válása

Pat Sullivan, Dave és Max Fleischer, Walt és Roy Disney... Az első sorozatok és az első egész estés animációs filmek

Pat Sullivan

Félix, a macska (1919)

<https://www.youtube.com/watch?v=fsRulllZs9M>

Dave és Max Fleischer

Kokó, a bohóc 1918–1929 között 118 epizód készült

<https://www.youtube.com/watch?v=hyetrAePLTA>

Walt Disney

Alice Csodaországban (1923)

<https://www.youtube.com/watch?v=H58meqbp5Ps>

Az első hangos Miki egér-film: Willie gözhajó (1928. nov. 18.)

https://www.youtube.com/watch?v=_tCuvlnC4ks

Fleischer testvérek

Betty Boop és a hegyi ember (1933)

<https://www.youtube.com/watch?v=WQ1EtPfvkwc>

Popeye, a tengerész. *Blow Me Down* (1933)

<https://www.youtube.com/watch?v=yZi5plJeLYY>

4. Az európai avantgárd és a műfaj megújulása a II. világháború után

Olasz futuristák. Német kísérleti filmek. A 30-as években Párizs vált az igényes animáció központjává. Alexandre Alexeieff. UPA (United Production of America), National Film Board (Kanada), Norman McLaren

Német kísérleti filmek

Hans Richter: Ritmus 21 (1921)

<https://www.youtube.com/watch?v=239pHUy0FGc>

Viking Eggeling: Átlós szimfónia (1924)

<https://www.youtube.com/watch?v=KpCI67GMe7o>

Oskar Fischinger: Optikai költemény (1938)

Liszt: Második magyar rapszódia

<https://www.youtube.com/watch?v=FcHsysPGSt0>

Francia

Fernand Leger: Mechanikus balett (1924)

<https://www.youtube.com/watch?v=wi53TfeqgWM>

Alexandre Alexeieff. Egy éj a kopár hegyen (1933)

<https://www.youtube.com/watch?v=wYbjW7XrWDo>

UPA (United Production of America)

Mr. Magoo: Ragtime Bear (1949)

<https://www.youtube.com/watch?v=0y33r9bilw8>

Gerald McBoing-Boing (1950)

<https://www.youtube.com/watch?v=Zpl0KRFdj1E>

National Film Board (Kanada)

Norman McLaren: Szomszédok (1952)

https://www.nfb.ca/film/neighbours_voisins

Mese egy székről (1957)

https://www.nfb.ca/film/a_chairy_tale

Jacques Drouin: A tájképfestő (1976)

<https://www.nfb.ca/film/mindscape>

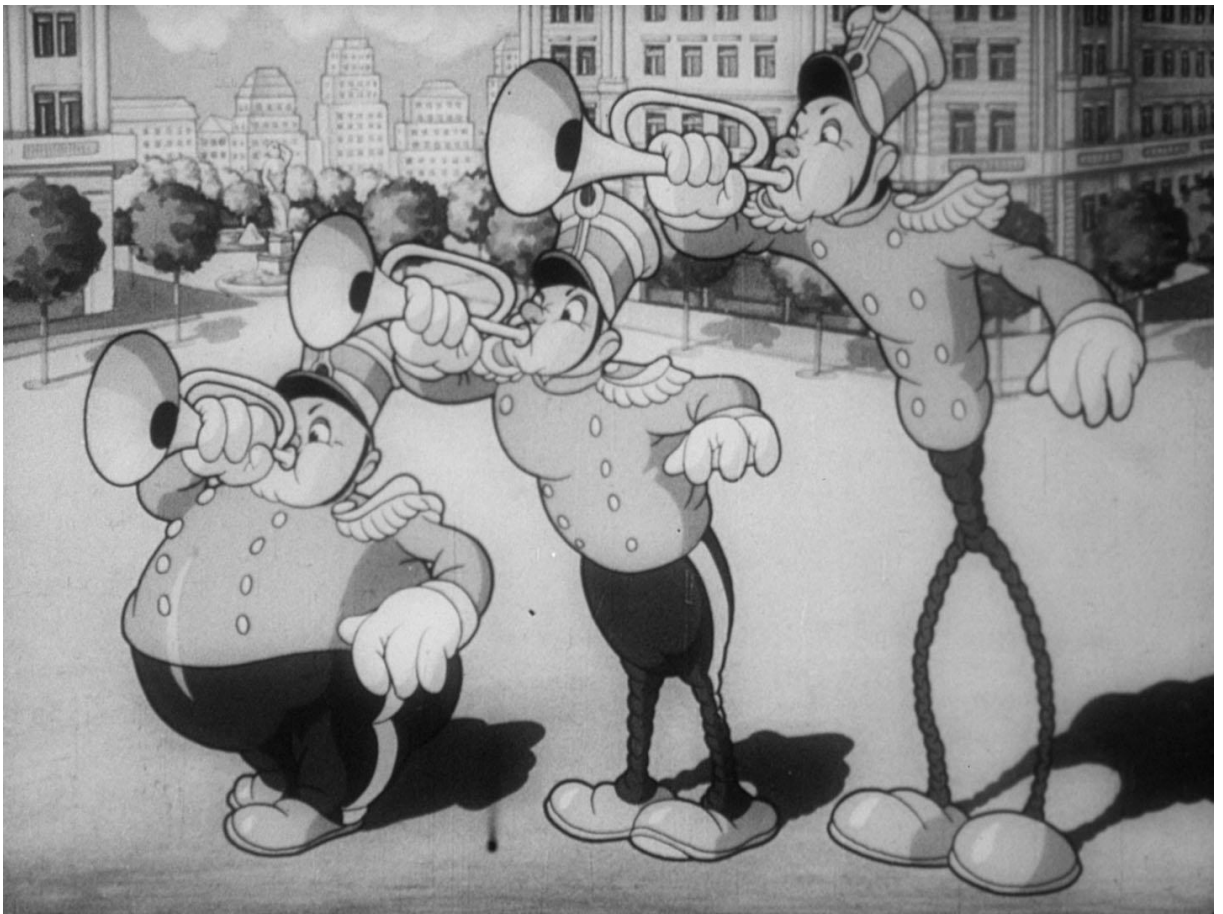
Co Hoedeman: A homokvár (1977)

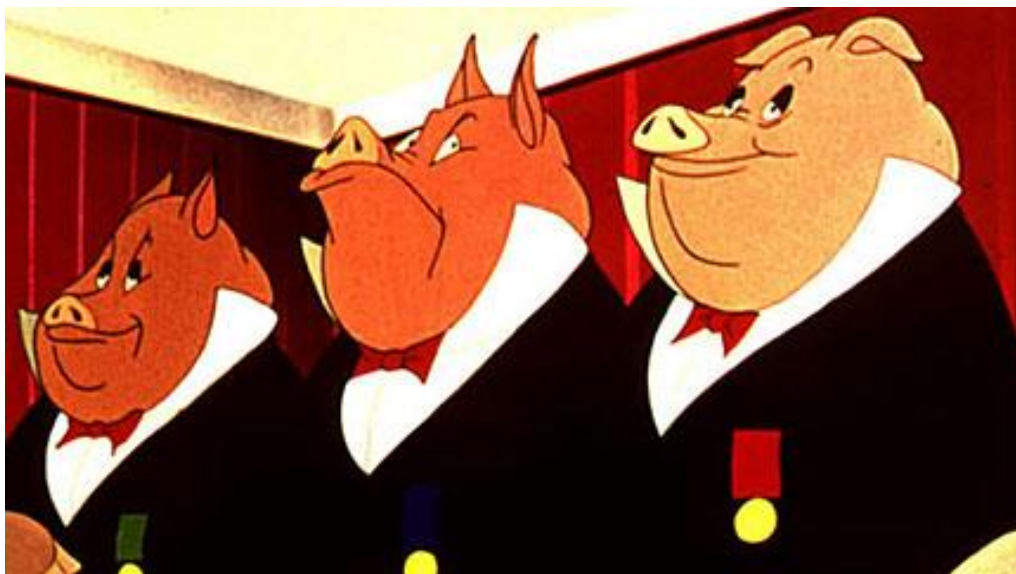
https://www.nfb.ca/film/sand_castle

5. A magyar animáció kezdetei

Amatőr próbálkozások és üzleti vállalkozás. Kató-Kiszly István, Vértés Marcell, Valker István... A Halász–Macskássy–Kassowitz-reklámfilmstúdió

6. Az államosított magyar rajzfilmgyártás. Az ötvenes, hatvanas évek

Macskássy Gyula, Csermák Tibor, Dargay Attila, Nepp József, Foky Ottó, Kovásznai György... Egyedi rövidfilmek és mozi-sorozatok

Macskássy Gyula: A kiskakas gyémánt félkrajcárja (1951)

Az első államilag finanszírozott magyar rajzfilm.

<https://www.youtube.com/watch?v=yPSTkZOGl2o>

A hatvanas években érték el első jelentősebb sikereiket a magyar animáció évtizedeken keresztül meghatározó egyéniségei.

Egyedi rövidfilmek

Macskássy Gyula: Párbaj (1960) Cannes: a zsüri különdíja, Oberhausen: a fesztivál nagydíja

<https://www.youtube.com/watch?v=4D7hF5BbPs0>

Csermák Tibor: A pirospöttyös labda (1961)

<https://www.youtube.com/watch?v=oPo2vBK0GQg>

Kovácsnai György: Monológ (1963)

<https://www.youtube.com/watch?v=duIN5vfKeR8>

Nepp József: Öt perc gyilkosság (1966)

<https://www.youtube.com/watch?v=LoyAZmWiQ3A>

Foky Ottó: Ellopták a vitaminomat (1966)

<https://www.youtube.com/watch?v=JNA8Lj396Wk>

Dargay Attila: Variációk egy sárkányra (1967)

<https://www.youtube.com/watch?v=6uQcnHFnAGU>

Mozi sorozatok

Dargay Attila–Jankovics Marcell–Nepp József: Gusztáv (1964-től). A figura előképe Nepp 1961-ben készült egyedi rövidfilmjében, a Szenvedélyben jelent meg.

<https://www.youtube.com/watch?v=WEEWJdDxMA>

7. A „hosszú évtized”: 1968–1980.

A legsikeresebb egyedi rövidfilmek. Gémes József, Jankovics Marcell, Reisenbüchler Sándor, Kovásznai György... Az első televíziós sorozatok, az első egész estés rajzfilmek

A legsikeresebb egyedi rövidfilmek

Gémes József: Koncertissimo (1968)

<https://www.youtube.com/watch?v=zd0xvBIAdFI>

Reisenbüchler Sándor: Barbárok ideje (1970)

<https://www.youtube.com/watch?v=pQCsjmB2QUM>

Reisenbüchler Sándor: Az 1812-es év (1972)

https://www.youtube.com/watch?v=8CbF5t8TdY&list=PLaJkll1p_AWZFLpY5aTDxcGueSiGulWH&index=21

Kovácsnai György: Ca Ira, a francia forradalom dala (1973)

<https://www.youtube.com/watch?v=xMz23tiG1PA>

Kovácsnai György: A 74-es nyár emléke (1974)

<https://www.youtube.com/watch?v=ho8-eZtK8Lo>

Jankovics Marcell: Sisyphus (1974) – Oscar-jelölés

<https://www.youtube.com/watch?v=vyZK8rkeqPM>

Jankovics Marcell: Kützdök (1977)

<https://www.youtube.com/watch?v=-h8UZUB2BV0>

Az első televíziós sorozatok

Szabó Sipos Tamás: Magyarázom a mechanizmust (1968), 1973-ig még 3 Magyarázom-sorozat

Nepp József: Üzenet a jövőből: A Mézga család különös kalandjai (1968-tól)

Mata János: Kukori és Kotkoda (1970-től)

Frakk, a macskák réme (1971-től), többen rendezték

Foky Ottó: A kiscsacsi kalandjai (1972-től), később Mirr-Murr

Nepp József: Kérem a következőt! (1973-tól)

Szabó Szabolcs: Vízipók-csodapók (1974-től)

Dargay–Jankovics–Nepp: Gusztáv (1975-től televíziós megrendelésre)

Jankovics Marcell: Magyar népmesék (1978-tól)

Dargay Attila: Pom-pom meséi (1978-tól)

Az első egész estés rajzfilmek

Jankovics Marcell: János vitéz (1973)

Gémes József: Hugó, a víziló (1973)

Dargay Attila: Lúdas Matyi (1976)

Kovácsnai György: Habfürdő (1979)

Ebben az időszakban került a magyar animáció a nemzetközi mezőny élvonalába. Ennek elismerései a későbbi rangos díjak:

Rófusz Ferenc. A légy (Oscar, 1981)

Vajda Béla: Moto perpetuo (Arany Pálma, Cannes, 1981)

8. A 80-as évek

Egyedi rövidfilmek: Rófusz Ferenc, Varga Csaba, Orosz István, Cakó Ferenc...
Televíziós sorozatok, egész estés filmek

Egyedi rövidfilmek

Orosz István: Álomfejtő (1980)

<https://www.youtube.com/watch?v=nZl3tzu29MM>

Rófusz Ferenc: Holtpont (1982)

https://www.youtube.com/watch?v=vvPZdZP1ltQ&index=7&list=PLaJkll1p_AWZFLpY5aTDxcGneSiGulWH&index=16

Vársányi Ferenc: Gravitáció (1984)

https://www.youtube.com/watch?v=cIfPehG_Fqg

Keresztes Dóra–Orosz István: Garabonciák (1985)

<https://www.youtube.com/watch?v=5uXoOGI0500>

Varga Csaba: A szél (1985)

https://www.youtube.com/watch?v=0UZk1V-rViM&list=PLaJkll1p_AWZFLpY5aTDxcGneSiGulWH&index=16

Cakó Ferenc: Ab ovo (1987)

https://www.youtube.com/watch?v=EuX-8soqSw0&index=2&list=PLaJkll1p_AWZFLpY5aTDxcGneSiGulWH

Orosz István: Vigyázat, lépcső! (1989)

<https://www.youtube.com/watch?v=tJKaj5F3LeY>

Televíziós sorozatok

Foky Ottó: Misi mókus kalandjai (1980-tól)

Dargay Attila: Vuk I–IV. (1980–81)

Ujváry László: Mesék Mátyás királyról (1982-től)

Dargay Attila–Füzesi Zsuzsa: A nagy ho-ho-horgász (1982-től)

Cakó Ferenc: Sebjaj Tóbiás (1983-tól)

Varga Csaba: Augusztó (1984-től)

Békési Sándor: Vázák meséi (1986-tól)

Jankovics Marcell: Mondák a magyar történelemből (1987-től)

Richly Zsolt: Fabulák (1987-től)

Egész estés filmek

Jankovics Marcell: Fehérlófia (1980)

Dargay Attila: Vuk (1981)

Gémes József: Daliás idők (1982)

Nepp József: Hófehér (1983)

...

Ternovszky Béla: Macskafogó (1986)

Dargay Attila: Az erdő kapitánya (1987)

Gémes József: Vili, a veréb (1987)

NEMZETI TEHETSÉG PROGRAM

Az Oktatási Hivatal által nyilvántartott szakkollégiumok támogatása NTP-SZKOLL-21-0011

MINISZTERELNÖKSÉG

